

Kesit Akademi Dergisi

The Journal of Kesit Academy

ISSN/ICCH: 2149 - 9225

Yıl/Year/Год: 6, Sayı/Number/Номер:
25, Aralık/December/Декабрь 2020,
s./pp. 705-726

Geliş/Submitted/ Отправлено: 12.11.2020

Kabul/Accepted/ Принимать: 19.12.2020

Yayın/Published/ Опубликованный: 25.12.2020

10.29228/kesit.47547

Araştırma Makalesi
Research Article
Научная Статья

Dr. Öğr. Üyesi Aykut HALDAN

Trakya Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi
Mütercim Tercümanlık Bölümü, Türkiye
aykhaldan@yahoo.com

 ORCID 0000-0002-5852-3344

DAVA MI? DURUŞMA MI? FRANZ KAFKA'NIN "DER PROZEß" İSİMLİ ROMANININ TÜRKÇE ÇEVİRİLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME¹

A LAWSUIT? TRIAL? A REVIEW OF FRANZ KAFKA'S NOVEL "DER PROZEß" ON
TURKISH TRANSLATIONS

Öz: Ünlü yazarlar tarafından yazılmış edebi eserlerin bir dile aktarımındaki farklı yorumlamalar çeviribilim alanında her zaman çok tartışılan bir konu olmuştur. Bu çalışmanın amacı edebi eser çevirilerinde farklı çevirilerin olduğu gerçeğini irdelemek, çevirilerdeki farklılıkların nedenlerini araştırmak ve çevirmen kararlarını anlamaya çalışmaktır. Çalışmaya konu edilen Kafka tarafından 1925 yılında yayınlanan "Der Prozeß" isimli roman, Türkçeye farklı çevirmenler tarafından "Dava" ve "Duruşma" isimleriyle aktarılmıştır. Çalışma için özgün metin ve bu iki çeviri eser incelenmiş, farklılıkların sadece kitabın isim boyutunda kalmadığı, romanın içinde de karşımıza çıktığı saptanmıştır. Çalışmada farklılıklar analiz edilerek sebepleri irdelenmiştir. Çalışmada ayrıca çeviribilim ve yazın çevirisi ilişkisi kuramsal boyutta tartışılarak yazın çevirisinde karşılaşılan zorluklar tanımlanmış ve çevirmenin çeviri süreci öncesi ve süreç esnasında yapması gerekenler betimlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Çeviri, Franz Kafka, Yazın Çevirisi, Çevirmen Kararları.

Abstract: Different interpretations in the transfer of literary works written by famous authors into a language have always been a highly debated topic in the field

¹ **Cite as/Atıf:** Haldan, A. (2020). Dava mı? Duruşma mı? Franz Kafka'nın "Der Prozeß" İsimli Romanının Türkçe Çevirileri Üzerine Bir İnceleme. *Kesit Akademi Dergisi*, 6 (25): 705-726. <http://dx.doi.org/10.29228/kesit.47547>

Checked by plagiarism software. Benzerlik tespit yazılımıyla kontrol edilmiştir. CC-BY-NC 4.0

of translation studies. The aim of this study is to examine the fact that there are different translations in literary work translations, to investigate the reasons for the differences in translations and to try to understand the translator's decisions. The novel "Der Prozeß", published by Kafka in 1925, was translated into Turkish by different translators as "Dava" and "Duruşma". For the study, the original text and these two translated works were examined and it was determined that the differences were not only in the title size of the book, but also in the novel. In the study, the differences were analyzed and their reasons were examined. In the study, by discussing the relationship between translation studies and literary translation in a theoretical dimension, the difficulties encountered in literary translation are defined and what the translator has to do before and during the translation process is described.

Keywords: Translation, Franz Kafka, Literary Translation, Translator Decisions.

GİRİŞ

Dünyaca ünlü bazı yazarların eserleri yıllar geçse de, hala ilk günkü gibi okunmaya devam edilmektedir. Bu yazarların bu denli sevilerek okunmaları onların kendine özgü anlatım tarzlarından kaynaklanmaktadır. Bu eserler, okurlara yazıldıkları dillerde veya hedef kültüre çeviriler aracılığıyla ulaşmaktadırlar. Eserleri özgün dillerde okuyan okurların sayısı az olması bir tarafa, özgün dillerinde bile anlaşılması zor yazarlar vardır. Bu durum eserlerini Almanca dilinde yazan Franz Kafka için de geçerlidir. Kafka'nın eserleri yıllardır tüm dillere çevrildiği gibi Türkçeye de çevrilmekte ve kendine özgü biçimiyle sevilerek okunmaktadır. Ancak Kafka'nın kendine özgü bu biçimi özgün dil okuyucuları kadar çevirmenleri de zorladığı ve farklı yorumlamalara sebep olduğu görülmektedir. Örneğin; "Die Verwandlung" romanının Türkçeye "Değişim" ve "Dönüşüm" olarak iki farklı isimle aktarılması uzun süre tartışılmıştır. Eleştirmenler uzun süre roman kahramanı "Gregor Samsa" ile ilgili "değişti mi?" yoksa "dönüştü mü?" sorusuyla meşgul olmuşlardır. Görüldüğü gibi Kafka'nın eserleri her zaman tartışma konusu olmuştur. Bu çalışma da böyle bir tartışma sonucu ortaya çıkmıştır.

Edebi eserlerin sevilerek okunmasında çevirmenin rolü büyüktür. Yazın çevirmeni, yabancı dil, ana dil ve çeviri becerisiyle birlikte yazarın yetiştiği çevreyi, edebi dönemi, siyasal gelişmeleri yakından tanımak durumundadır. Özber Can'a (2010) göre çevirmen aynı zamanda yazarın kendine has biçimiyle asıl anlatmak istediğini aktarırken yeterli donamına sahip olması gerekmektedir. Aksi halde çevirmen, yazarın biçimini aktarmaya çalışırken sorunlar yaşayabilir. Can (2010) bu düşüncesini şu ifadelerle pekiştirmektedir; "Öyle ki genişleyen anlam alanlarıyla söylemi bütünleyen sözcüklerin seçimi zorlaşacak, cümleler bölünecek, paragraflarsa özgün yapılarından uzaklaşacaktır. Edebi eserleri yazdıkları dilde okuma da iyi bir yabancı dil bilgisi, yazarı, sanat çevresini, anlatısını kurduğu dili ve biçimini yakından tanımayı gerektirir (2010: 133)."

Çeviribilim ve Yazın Çevirisi

Çalışmaya konu edilen eser Kafka'nın çok bilinen ancak akademik çalışmalarda az ele alınan bir eseridir. Eser genel olarak bir yazın eseri olduğu için öncelikle yazın metinleri ve çevirilerinin zorluklarına bakmak gerekmektedir. Yazın çevirisi, teknik metinler, bilimsel metin-

ler ve uzmanlık alanları gerektiren diğer çeviri türlerinden farklı olarak kaynak metin yazarının bireysel seçimleri ve birikimleri doğrultusunda oluşturduğu, tamamen kaynak kültüre özgü sözcük ve anlatımların belirli bir etki uyandırmak amacıyla kullanıldığı bir ortamdır. Edebi eserlerin bilgilendirme amacından ziyade eğlendirmek, başka diyarlara, bilinmeyene yolculuk yaptırmak ve en önemlisi hoş zaman geçirmek gibi amaçları vardır. Dolayısıyla yazın çevirmenin de bu amaçlara uygun çeviriler üretmesi beklenmektedir. Yazın çevirmeni her iki dile ve kültüre sahip, her iki kültürde okuduklarını iyi anlayan, analiz eden ve hedef metin üretirken yazarın da üslubuna bağlı kalarak en iyi şekilde okunurluğu sağlayan kişi olarak büyük sorumlulukları vardır. Yazın çevirmeni çeviri süreçleri esnasında birçok sorunlarla karşılaşmaktadır. Çevirmenin hedef kültüre kaynak metni amacına uygun şekilde aktarabilmesi için bu sorunların farkına varması ve çözüm üretmesi gerekmektedir (Yazıcı, 2007).

Yazın çevirmenin karşılaştığı sorunları Peter Newmark beş grupta ele almıştır; “Sanatsal dil kullanımı ile ilgili sorunlar, dilbilgisel sorunlar, kültürel sözcükler ve kavramlar, zamansal farklılıklar ilgili sorunlar, yazınsal türler ve teknikler ile ilgili sorunlar (Newmark, 1988 Akt. Haldan ve Mutlu, 2014).” Newmark bu sınıflandırmasında yer alan kültürel sözcükleri ve kavramları altı grupta toplamıştır. Bu unsurlar; “Çevresel unsurlar; iklim, mevsimler, maddesel kültür; yiyecek, giyecek, şehirler, köyler, ulaşım araçları, ev eşyaları vb. sosyal kültür; iş yaşamı ve özel yaşam ile ilgili unsurlar, kuruluşlar, faaliyetler, süreçler, dini, siyasi sanatsal ve idari kavramlar, davranışlar ve gelenek görenekler, deyimler ve ifade kalıpları (2014).”

Yazın çevirisinde karşılaşılan sorunlar için Newmark çevirmenin; *sözcüğü sözcüğüne çeviri, aktarım, uyarılama, işlevsel çeviri, açıklama, çıkarma* gibi yöntemlerden birini kullanarak hedef kültürde metinlerini oluşturmaktadır (Newmark, 1988).

Çeviribilimde yazın çevirisinde son zamanlarda ele alınan kuramlardan bir tanesi de Danica Seleskovitch ve Marianne Lederer’in kurucusu olduğu günümüzde anlam kuramı olarak da bilinen *yorumlayıcı çeviri kuramıdır*. Kuram çeviri sürecinin “kaynak metnin anlaşılmasından, dilbilimsel biçiminin sözcüklerden sıyrılmasından ve anlaşılacak düşünceleri ve hissedilen duyguları diğer bir dilde ifade etmekten ibaret olduğunu” savunur (Özcan, 2019). Kuramda *anlama, sözcüklerden sıyrılma ve yeniden ifade etmek* olmak üzere üç farklı süreç söz konusudur. Kurama göre çevirmen her şeyin merkezindedir ve büyük bir sorumluluğu vardır. Onur Özcan’a (2019) göre “çevirmenin kendi hayatını oluşturan tüm kültürel ve sosyal etmenlerin yanı sıra aldığı çeviri eğitimindeki bilimsel yaklaşımlarının ve sahip olduğu bilişsel bilgi dağarcığının bir araya gelmesinden oluşan bir kimliğe sahip olması gerekmektedir (Özcan, 2019).”

Çevirmen, bir çeviri işi aldığı anda kaynak metin üzerinde doğrudan incelemeler yapmaya başlamadan önce genel olarak kaynak metne ait bazı *metin dışı ve metin içi faktörler* konusunda bilgi edinir. Bu bilgilere ulaşmak için Christiane Nord (1995) bir takım soruların sorulması gerektiğini belirtir. Bu soruların yanıtlarından çözümlenmeli sonuç ve çıkarımlara gidilmesi beklenmektedir (Nord, 1995: 41). Metin dışı faktörler, metnin konusu, yazarı, türü, nerede yayınlanmış olduğu, kim için ve hangi amaçla çevirisi istendiği gibi bilgilerdir;

Wer übermittelt

Kim

wozu

hangi amaçla

wem	kime
über welches Medium	hangi araçla
wo	nerede
wann	ne zaman
warum	neden
einen Text mit	hangi işlevli
welcher Funktion?	bir metin iletir?

Metin içi faktörler ise genel olarak doğrudan metnin konusu ve içeriği, biçimi ve yapısıyla ilgili özelliklerdir;

Worüber sagt er	Metin ne hakkında
was	ne der
(was nicht)	(ne demez) ve
in welcher Reihenfolge	bunu hangi sırayla
unter Einsatz welcher nonverbalen Elemente	hangi söz dışı unsurları
in welchen Worten	hangi sözcükleri
in was für Sätzen	hangi tümceleri kullanarak
in welchem Ton	hangi tonda
mit welcher Wirkung?	hangi etkiyle yapar?

Nord'un yaklaşımının özellikle metin çözümlemesi boyutu, çevir eğitimi için uygulama alanında ipuçları sunmasıyla yol gösterici bir nitelik taşımaktadır. Nitekim Osman Aslan'a (1996) göre "çeviribilimsel metin çözümlemesi, çevirmenin kaynak dil metnini doğru olarak algılamasında karşılaşılabileceği dil içi ve dil dışı sorunların üstesinden gelebilmesini sağladığı gibi, ona çeviri sürecinde takip edeceği yöntem ve stratejilere ilişkin ipuçları da sunmaktadır (Aslan, 1996:148)."

Franz Kafka ve Eserleri

Modern Alman edebiyatının öncülerinden biri olan Franz Kafka, yaşadığı süre boyunca çok tanınmamış, ancak ölümünden sonra tüm dünyanın sevdiği ve tanıdığı bir yazar haline gelmiştir. Yakın arkadaşı Max Brod'dan öldükten sonra tüm eserlerini yok etmesini istemiş, ancak o aksini yaparak eserleri yayınlamış, bu da Kafka'yı şu andaki ününe kavuşturmuştur (Kafka, 2004: 7). Günümüzden yaklaşık olarak yüz yıl öncesinde yaşamış olmasına rağmen Kafka'nın eserleri şuanda yaşananları da anlatmaktadır. Okurlar onun eserlerinde kendilerinden bir parça bulmaktadırlar; Kafka günümüz okurlarının düşüncelerini ve hissettiklerini anlattığı için aynı zamanda onların duygularının tercümanı da olmuştur denilebilir. Bu da Kafka'nın neden bu kadar sevilerek okunduğunu açıklamaktadır. Kafka'yı anlamak, algılamak ve de en

önemlisi çevirmek için onun eserlerini ve yaşamını incelemek gerekmektedir.

Franz Kafka eserlerini Almanca yazmıştır. Hayatta olduğu süre içerisinde çok sayıda kitap yazmış, bunların yanında tamamlanmamış roman ve birçok mektup ve günlük bırakmıştır. En tanınmış eserleri “*Dönüşüm*”, “*Dava*” ve “*Şato*”dur. Klaus Wagenbach (1997) “*Franz Kafka Yaşam Öyküsü*” adlı kitabında Kafka’nın 1883 yılında Praglı bir Yahudi olarak doğduğunu, Yahudi olduğu için Almanlar tarafından sevilmediğini, Almanca konuştuğu içinse Çekler tarafından hor görüldüğünü anlatır. İşinde başarılı, aile içinde sert bir otorite olan babası “Hermann Kafka” içinse, Kafka sadece bir “böcek” olarak görülmektedir. Çocukluk hayatında kendisini bir hiç gibi hisseden Kafka, bir yetişkin olduğu zaman da aynı düşünce onun peşini bırakmamıştır. Babasıyla başlayan otorite fobisi onun hemen tüm eserlerinde kendini açıkça belli etmiştir (Wagenbach, 1997). Baba -oğul çatışması kuşkusuz en açık olarak “*Dönüşüm*” adlı eserinde kendini göstermiştir. Ernst Fischer’e (1980) göre Kafka eserlerinde insanın gizli kalmış korkularını, burjuva yaşamının sahte aile ilişkilerini, bürokrasinin çıldırtan işleyişini, kalabalıklar içinde yalnızlığı gözler önüne sermektedir. Fischer’e (1980) göre “Kafka’nın karamsar mizacı eserlerindeki karakterleri çaresizlikle donatmıştır. Nitekim “*Dava*”nın kahramanı “Josef K.” neyle suçlandığını bir türlü öğrenemeyerek yavaş yavaş karanlığa gömülür. Aynı durum “*Şato*”da kadastro memuru “Bay K.” da da” görülmektedir (Fischer, 1980).

Franz Kafka Avusturya İmparatorluğu döneminde doğmuştur, ana dili Almanca olmasına rağmen hem Fransızca’yı hem de Çekçeyi iyi derecede konuşabiliyordur. Ahmet Öztürk (1984) “*Yaşama Açlığı Şampiyonu*” adlı çalışmasında Kafka’nın ailevi nedenlerden dolayı çevresine yabancı bir birey olarak büyüdüğünü, ilk olarak kimya eğitimi aldığını ama iki ay içinde bölümünü değiştirerek hukuk okumaya başladığını anlatmaktadır. Bu dönemde Kafka ayrıca Alman Edebiyatı ve sanat tarihine merak sarmıştır (Öztürk, 1984: 60-68). Ahmet Cemal (1984) “*Kafka’yı Anlamak*” adlı eserinde Kafka’nın ilk eserini öğrenciliğinin ilk yıllarında kaleme aldığını, Kafka’nın “*Bir Savaşın Tasviri*” adlı eserini gazeteci Felix Weltsch ve çok yakın arkadaş olacağı Max Brod ile tanıştığı dönemde yazdığından bahsetmiştir. Cemal’e (1984) göre Kafka hukuk bölümünden mezun olduktan sonra bir İtalyan şirketinde memur olarak çalışmaya başlamış ve o dönemde gündüz çalışmış, geceleri ise “*Taşra’ da Düğün Hazırlıkları*” adlı eserini yazmıştır (Cemal, 1984: 10). Wagenbach’a (1997) göre Kafka hayatı boyunca büyük acılar yaşamıştır; erkek kardeşini küçük yaşta kaybetmiştir, kız kardeşleri ise Yahudi soykırımında hayatlarını kaybetmişlerdir. Kafka aşk hayatında da çok mutlu olamamıştır, hayatı boyunca birkaç kez nişanlanmasına rağmen yazarlığına engel olacağı düşüncesiyle hiçbir zaman evlenememiştir. 1917 yılında vereme yakalanan Kafka, bir yıl sonra İspanyol gribine yakalanmıştır. Sonraki yıllarda gırtlak kanserine kadar ilerleyen hastalığı sebebiyle bir sanatoryuma götürülmüş, ancak 1924 yılında kırk bir yaşında hayata gözlerini kapamıştır (Wagenbach, 1997: 26).

“Der Prozeß” – Dava / Duruşma

Franz Kafka’nın en önemli eserlerinden “*Dava*”nın kahramanı “Bay K.” bir sabah tutuklandığını öğrenir. Başlangıçta tutuklanma nedenini merak etmiş ancak bu saçmalığı merak etmeyi anlamsız bulmuştur. Fakat dava bir şekilde hayatının merkezinde yer almıştır. Tezer Özlü Kırıl (1984) “*Günümüz Gerçekliği ve Kafka*” adlı eserinde “*Dava*” romanıyla ilgili olarak “Josef K”nin yaşamının geriye kalan bir yılında sadece bu davayla meşgul olduğunu, bundan sonra

yaşayacaklarının, tutuklanma öncesinde yaşayacaklarından çok da farklı olmadığı için "Josef K." dışındaki hiç kimsenin bunun farkına varmadığından bahsetmektedir. Kırıl'a (1984) göre "farkına varmamak onları huzurlu kılarken farkındalık, "Josef K."nin mutsuzluğunu belirlemektedir. Suçlanan, tutuklanan ve özgürlüğü elinden alınan biri olarak "Josef K." davalıdır. Suçlayan, tutuklayan olarak davacı ise toplumdur. Kafka'nın diğer eserlerinde olduğu gibi burada da esas karakter zayıflık, itilmişlik, güçsüzlük, çaresizlik gibi psikolojik durumlar içinde çabalar. Roman boyunca suçunu öğrenmek için mücadele eden "Josef K." sonunda idam edilir (Kırıl, 1984: 171)."

Çevirmen Biyografileri

Çalışmada çevirileri ele alınan yazarlardan biri olan, akademisyen, yazar ve çevirmen Gülperi Sert, 1959 İskenderun doğumludur. İzmir Karataş Lisesini bitirdikten sonra sırasıyla Ankara Üniversitesi Alman Dili ve Edebiyatı lisans, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Alman Dili ve Edebiyatı yüksek lisans, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Alman dili ve Edebiyatı doktora programlarını tamamlamıştır. Doktora çalışmaları için uzun yıllar Almanya'da bulunan Sert, Friedrich Wilhelm Üniversitesi'nde "Türkçe, Almancadan Türkçeye Çeviri ve Çağdaş Türk Edebiyatı" derslerini vermiştir. Halen İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi'nde kuruculuğunu yaptığı Mütercim Tercümanlık Bölümünde profesör olarak çalışan Sert'in birçok bilimsel çalışmasının yanı sıra, Johann Wolfgang von Goethe, Franz Kafka, Stefan Zweig ve F. Nietzsche'den farklı yayın evlerinden yayınlanan birçok çevirileri bulunmaktadır.

Çalışmada çevirileri ele alınan yazarlardan diğeri, şair, yazar ve çevirmen Orhan Tuncay, 1952 Ankara doğumludur, ilk, orta ve lise eğitimini Ankara Kolejinde tamamlamıştır. ODTÜ İşletme Bölümünden mezun olduktan sonra pazarlama alanında yüksek lisans yapmıştır. Farklı yayınevlerinde yayımlanmış bulunan kitapları arasında; öykü, şiir, seçkiler ve deneme türünde eserleri bulunmaktadır. Çevirdiği kitaplar arasında, Franz Kafka (Günceler, Duruşma, Bütün Öyküleri, Amerika, Şato, Felice'ye Mektuplar, Milena'ya Mektuplar, Dönüşüm), Friedrich Nietzsche (İyinin ve Kötünün Ötesinde, Ecce Homo, Tragedya'nın Doğuşu, Putların Alaca Karanlığı, Deccal, Ahlakın Soy Kütüğü, Dionysos Dithyrambları, İnsanca Pek İnsanca) kitapları bulunmaktadır. Yazarın ayrıca Charles Darwin (İnsanın Türeyişi ve Evrim üzerine, Türlerin Kökeni, İnsanın Türeyişi, İnsanlar ve Hayvanlarda Beden Dili), Dennis Preger (Mutluluk Ciddi Bir Sorundur), Carolyn Myss ve Peter Occhiogrosso (Ruhsal Şifa), Freke and Gandy (Dinler Tarihi ve Gizemcilik), Bobby Fischer (Kazanan Satranç), Fernando Pessoa (Huzursuzluğun Kitabı) isimli çeviri kitapları da bulunmaktadır.

Uygulama

Franz Kafka'nın "Der Prozeß" adlı romanı günümüze kadar Türkçeye çok farklı çevirmenler tarafından çevrilmiş ve birçok yayınevi tarafından "Dava" ismiyle yayınlanmıştır. Ancak roman sadece Gün Yayıncılık tarafından "Duruşma" adıyla piyasa sunulmuştur. Gün Yayıncılık dışında romanın yüz beş sayfalık oyunlaştırılmış kitabı 1963 ve 1985 yılında Sabahattin Eyuboğlu tarafından çevrilmiş, önce Çan Yayınları sonrasında da Say Yayınları tarafından "Duruşma" ismiyle yayınlanmıştır (Kafka, 2004).

Bu çalışmada Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları'ndan 2015 yılında yayınlanan ve Gülperi Sert tarafından çevrilen "Dava" isimli kitap (Kafka, 2015) ve Gün Yayıncılık'ın 2004 yılında

yayınlanan ve Orhan Tuncay tarafından çevrilen “*Duruşma*” isimli kitap incelenmiştir. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları’nın Modern Klasikler Dizisi adı altında yayınlanan “*Dava*” iki yüz on altı sayfa olup, özgün dilindeki romanın “İçindekiler” bölümü verilmemiştir. Diğer taraftan “*Duruşma*” adıyla çevrilen kitap iki yüz kırk sayfa olup, özgün dilinde olduğu gibi “İçindekiler” bölümü ile başlamıştır. Kitapta “*Duruşma*” adı altında bir sayfa Kafka’nın kısa hayat hikâyesine yer verilmiş, ardından da “Giriş” başlığı altında romanı İngilizceye çeviren ve Alman Edebiyatındaki çalışmalarıyla tanınan yazar Idris Parry’nin Kafka’yla ilgili bir yazısının çevirisi eklenmiştir.

İlk baskısı “Berlin, Verlag Die Schmiede” tarafından 1925 yılında yayınlanan “*Der Prozeß*” adlı roman özgün dilinde iki yüz yirmi üç sayfadır. Çalışma için Damnick Classics Yayınlarının 2015 baskısı (Kafka, 2015) kullanılmıştır. Bu çalışma için kitabın tamamının örnekleri uzun olacağından sadece ilk iki bölümüne yer verilmiştir. Çalışmada sözcüklerin karşılıkları için Almancadan Türkçeye www.beluka.de ve www.suupso.de, Almancadan Almancaya için www.duden.de çevrimiçi sözlükler kullanılmıştır. Uygulama bölümünde yer verilen örnekler ise sözcük, öbek, tümce düzeyinde veya kültürel yapılar çerçevesinde ayırım yapılmadan iki çevirmen tarafından farklı aktarıldıkları için seçilmişlerdir.

Ör. 1:

Der Prozeß (2015)	Duruşma (2004)	Dava (2015)
-------------------	----------------	-------------

“*Der Prozeß*” sözcüğü Almanca dilinde *Das Verfahren, bei dem ein Gericht ein Verbrechen oder einen Streit untersucht und beurteilt. (bir mahkemede bir suçun ve anlaşmazlığın incelendiği ve hüküm verildiği süreç, dava)* olarak açıklanmaktadır. Türkçede ise *Dava* sözcüğü; *hukuksal bir sonuç elde etmek, bir hüküm sağlamak için bir yargı organına başvurma ve bunun sonucu olarak yargı organınca çözümü, hükme bağlanması gereken konu*² olarak açıklanır. Farklı uzmanlık alanlarına göre *akış, dava, süreç, olayın cereyan etmesi, yargılama, mahkeme usulü, ameliye, metot, olay, prosede, vetire, işlem, yöntem* gibi Türkçe karşılıkları kullanılmaktadır. *Duruşma* ise *davalı ile davacı ya da savcı ile sanığın hazır bulunduğu, genellikle açık ve sözlü yargılama evresidir*. Almancada *die Gerichtsverhandlung, die Verhandlung, der Gerichtstermin* veya *die Hauptverhandlung* kelimeleriyle kullanılmaktadır. Romanın tamamı incelendiğinde çözümü gereken konunun; bir *davanın* söz konusu olduğu görülmektedir.

Ör. 2:

JEMAND MUSSTE JOSEF K. VERLEUMDET haben, denn ohne daß er etwas Böses getan hätte, wurde er eines Morgens verhaftet (2015: 7)	Birisi Josef K. ile ilgili olarak yanlış bir suçlamada bulunmuş olmalıydı, çünkü yanlış bir şey yapmamasına rağmen bir sabah tutuklandı (2004: 19).	Biri Josef K.’ya iftira atmış olmalıydı, çünkü kötü bir şey yapmadığı halde bir sabah tutuklandı (2015: 1).
---	---	---

² <https://tr.wikipedia.org/wiki/Dava>

"Verleumden" sözcüğü *birine çamur atmak, lekelemek, iftira atmak, kara çalmak* anlamlarına gelmektedir. *Birini suçlamak veya suçlamada bulunmak* ise *anklagen, anlasten, anschuldigen, beschuldigen, verdächtigen veya Schuld geben* sözcükleriyle ifade edilmektedir. Orhan Tuncay'ın çevirisinde görüldüğü gibi yinelenerek kullanılması akıcılığın bozulduğu şeklinde değerlendirilebilir.

Ör. 3:

Die Köchin der Frau Grubach, seiner Zimmervermieterin, die ihm jeden Tag gegen acht Uhr früh das Frühstück brachte, kam diesmal nicht (2015: 7).	Ev sahibi Bayan Grubach tarafından işe alınmış olan ve saat sekiz sularında her sabah kahvaltısını getiren aşçı o gün gelmemişti (2004: 19).	Kiraladığı odanın sahibi Bayan Grubach'ın K.'ya her sabah sekize doğru kahvaltısını getiren aşçısı o gün gelmemişti (2015: 1).
--	--	--

"Die Köchin der Frau Grubach" sözcükleri isim tamlamasıdır ve *Bayan Grubach'ın aşçısı* anlamına gelmektedir. Tuncay, burada *Bayan Grubach tarafından işe alınmış olan* sözcükleriyle açıklama getirmiştir ama özgün dilde bu açıklama yoktur. Ayrıca "die Zimmervermieterin" sözcüğü, *odalarını kiraya veren kişi* olarak kullanılmıştır, *ev sahibi* sözcüğü okuyucunun kafasında farklı odalardan oluşan, herkesin bildiği bireysel apartman dairesi veya konutları şeklinde canlanabilir. Nitekim romanda "Bayan Grubach" evinin odalarını farklı kişilere kiralamaktadır.

Ör. 4:

Er war schlank und doch fest gebaut, er trug ein anliegendes schwarzes Kleid, das, ähnlich den Reiseanzügen, mit verschiedenen Falten, Taschen, Schnallen, Knöpfen und einem Gürtel versehen war und infolgedessen, ohne daß man sich darüber klar wurde, wozu es dienen sollte, besonders praktisch erschien (2015: 7).	İnce ama yapılıydı. Seyahat elbiseleri biçiminde üzerine iyi oturmuş bir takım giymişti. Elbisenin pilileri, cepleri, tokaları, düğmeleri ve bir de kemeri vardı. Çok pratik olduğu açıkça görülebiliyordu, ama yine de amacın ne olduğu konusunda emin olamazdınız (2004: 19).	Adam zayıf ancak yapılı biriydi, üzerinde ne işe yaradığı anlaşılmamakla birlikte pek pratik görünen, çeşitli kıvrımları, cepleri, tokaları, düğmeleri ve bir de kemeri olan, seyahatlerde giyilen türde, vücuduna tam oturmuş siyah bir giysi vardı (2015: 1).
--	---	---

Kafka genellikle uzun cümleleri ve ince ayrıntılarıyla tanınan bir yazardır. Sert, burada Kafka'nın biçimine sadık kalmış ve akıcılığı bozmadan özgün cümleyi tek cümle halinde çevirmiştir. Tuncay ise, cümleleri bölerek çevirmeyi tercih etmiştir. Almancada uzun cümleler Türkçede anlamayı güçleştirerek okumayı zorlaştırıyorsa, çevirmen cümleleri bölerek aktarabilir. Ancak bu bazen çevirmenin kararı olmakla birlikte, bazen de yayınevinin politikası gereği de olabilir. Cümledeki "die Falten" sözcüğü için kullanılan *elbisenin pilileri* sözcüğü muhtemelen baskı hatasıyla *pile* sözcüğünün yerine kullanılmış olduğu düşünülmektedir.

Ör. 5:

...”Anna soll mir das Frühstück bringen”, sagte K. ... (2015: 7).	...K. “ Anna’nın kahvaltımı getirmesi gerekirdi” dedi... (2004: 19).	“Anna bana kahvaltayı getirsin,” dedi K. ... (2015: 2)
---	--	--

Tuncay, çevirisinde geçmiş zaman kipi kullanarak aslında “K.”nin kahvaltısının henüz getirilmesini istediğini anlatmaya çalışmıştır. Ancak bu durum okuyucun kafasında yanlış anlaşılmalara sebebiyet verebilir. Sert ise, çevirisinde özgün dilde olduğu gibi şimdiki zaman kipi kullanmış ve kafa karışıklığını ortadan kaldırmıştır.

Ör. 6:

Obwohl der fremde Mann dadurch nichts erfahren haben konnte, was er nicht schon früher gewußt hätte, sagte er nun doch zu K. im Tone einer Meldung: »Es ist unmöglich.« (2015: 8).	Yabancı, bu söylediğinden, daha önce bilmediği bir şeyi öğrenemeyecek olmasına rağmen, sanki bir açıklama yapıyormuş gibi, K.’ya “olanaksız” dedi (2004: 20).	Yabancı adam daha önce bilmediği bir şeyi bu görüşmelerle öğrenmiş olamazdı, ancak yine de yeni öğrenmiş gibi davranarak nesnel bir tavırla haber verirdesine K.’ya dönüp şöyle dedi: “Bu imkansız.” (2015: 2)
--	---	--

Tuncay, çevirisinde kaynak metindeki “obwohl” yan cümle kalıbını olduğu gibi çevirmiş, Sert ise *ancak yine de* sözcükleriyle cümleyi bağlayarak çevirmeyi tercih etmiştir. “Meldung” sözcüğü rapor, haber, bildiri, mektup, ileti anlamlarına gelmektedir. Açıklama sözcüğü ise Almanca da *Anmerkung, Anweisung, Belehrung, Erklärung, Erläuterung, Exemplifikation, Klarlegung, Offenbarung, Veranschaulichung, Verdeutlichung, Preisgabe, Verkündigung, Manifestation, Darlegung* gibi sözcüklerle ifade edilmektedir.

Ör. 7:

“Das wäre neu”, sagte K. ... (2015: 8)	...K. “Bu yeni bir haber” dedi (2004: 20)	...”Böylesi de ilk kez oluyor,” dedi K. ... (2015: 2)
--	---	---

Yukarıdaki ifade özgün dilinde Konjunktiv II yapısıyla verilmiş, şaşkınlıkla birlikte bir durumun daha önce yaşanmadığını ifade etmek anlamında kullanılmıştır. Bu cümle yapısında, iletilen bilgi karşısında cümleyi kuran kişinin şüpheyle bakıyor olduğu anlatılır. Tuncay, söz konusu cümleyi özgün dilde olmamasına rağmen şimdiki zaman cümlesiyle sıfat tamlaması şeklinde aktarmayı tercih etmiş ve özgün dilde yer alan Konjunktiv II yapısı kullanım amacını yansıtmamıştır.

Ör. 8:

Es war das Wohnzimmer der Frau Grubach, vielleicht war in diesem mit Mö-	Bayan Grubach’ın oturma odasıydı; mobilya, halılar, seramik ve fotoğraf-	Burası Bayan Grubach’ın oturma odasıydı; mobilyalar, örtüler, porselenler
--	--	---

beln, Decken, Porzellan und Photographien überfüllten Zimmer heute ein wenig mehr Raum als sonst, man erkannte das nicht gleich, um so weniger, als die Hauptveränderung in der Anwesenheit eines Mannes bestand, der beim offenen Fenster mit einem Buch saß, von dem er jetzt aufblickte. »Sie hätten in Ihrem Zimmer bleiben sollen! Hat es Ihnen denn Franz nicht gesagt?«... (2015: 8)	larla dolu olan bu oda, belki de olması gerektiğinden daha genişti. Ama bu, hemen göze çarpmıyordu. Özellikle de en çarpıcı farklılık, elindeki kitaba bakan ve açık pencerenin yanında oturan bir adamla ortaya çıkıyordu. Şimdi başını kaldırmıştı ve "Odanda kalmalıydın! Franz sana söylemedi mi?" dedi (2004: 20).	ve fotoğraflarla dolu odada bugün her zamankinden daha fazla yer vardı, belki ilk anda fark edilmiyordu bu, hatta açık pencerenin önünde elinde kitapla oturan ve şimdi kitaptan başını kaldıran adam nedeniyle odadaki boş alan görünmüyordu. "Odanızdan çıkmamalıydınız! Franz size söylemedi mi bunu?"... (2015: 2)
---	---	--

Sert, özgün dildeki uzun cümleyi biçime sadık kalarak yine tek bir cümle şeklinde vermiştir. Buna karşın Tuncay ise cümleleri bölerek aktarmıştır. Almanca "das Porzellan" sözcüğü porselen, çini anlamlarında kullanılmaktadır. "Die Decke" sözcüğünün *ise örtü, battaniye, yorgan, çarşaf, kılıf, kapak, kitap cildi* gibi anlamları vardır. Bu iki sözcük Tuncay tarafından *halı ve seramik* şeklinde farklı ifade edilmişlerdir. Cümlede dikkat çeken başka bir nokta ise Alman kültüründe birbirlerine hitap eden şahısların, özellikle de ilk defa karşılaştıkları kişilere "siz" diye hitap etmesidir. Alman dilinde İngilizceden farklı olarak "siz ve sen" ayırımı farklı sözcüklerle ifade edilir "(Sie- du)". Cümlede "Ihnen" sözcüğü *size* anlamına kullanılmış ancak Tuncay tarafından bu dikkate alınmayarak *sana* (Alm. "dir") şeklinde aktarılmıştır.

Ör. 9:

Durch das offene Fenster erblickte man wieder die alte Frau, die mit wahrhaft greisenhafter Neugierde zu dem jetzt gegenüberliegenden Fenster getreten war, um auch weiterhin alles zu sehen (2015: 8).	Yaşlı kadın açık pencereden tekrar görüldü. Gerçek bir bunak merakıyla, her şeyi görmeye devam edebilmek için diğer pencereye geçti (2004: 21).	Açık olan pencereden karşı binadaki o yaşlı kadın görülüyordu, her şeyi daha iyi görebilmek için yaşlılara has bir merakla iyice pencereye yaklaşmıştı (2015: 3).
---	---	---

Almancada "greisenhaft" sözcüğü *ihthiyarlanmış, kocamış, yaşlanmış* anlamlarında kullanılan bir sıfattır. Sert, çevirisinde kelimeyi yumuşatmış, Tuncay ise, argo kabul edilebilecek bir sıfat kullanmıştır. "Gegenüberliegend" sözcüğü *karşısındaki* anlamındadır, Tuncay, bu sözcük yerine *diğer* sözcüğünü kullanmış, Sert ise, bu kelime için herhangi bir sözcük kullanmamıştır.

Ör. 10:

Aber ich hoffe, es hört	Umarım Franz dışında	Ancak umarım bunları
-------------------------	----------------------	----------------------

es niemand sonst als Franz, und der ist selbst gegen alle Vorschrift freundlich zu Ihnen (2015: 9).	duyan olmamıştır ve kurallara karşı koyman konusunda o da yardımcı oldu (2004: 21).	Franz dışında kimse duymuyordur ve o da zaten tüm kuralları çiğneyerek size dostça davranıyor (2015: 3).
---	---	--

Cümlelerin ikinci kısmı her iki çevirmen tarafından farklı yorumlanmıştır. “Gegen” sözcüğü *karşı, aykırı, aleyhine, nispetle, oranla, takriben, -e doğru, aksi* anlamlarında kullanılmaktadır. “Vorschrift” sözcüğü ise *emir, hüküm, kaide, kural, nizamname, talimat, yönerge, yönetmelik* anlamlarında kullanılmaktadır. Cümlelerin anlamı *tüm talimatlara karşı dostane, güler yüzlü olmak* veya *tüm kuralların aksine nazik veya sıcak olmak* şeklinde düşünülebilir. Tuncay, bu sözcükler yerine *dostça, nazik, sevimli, kibar, sıcak, hoş, sempatik, arkadaşça, içten, güler yüzlü* anlamlarında kullanılan “*freundlich*” sözcüğünü de yorumlayarak *kişinin kurallara karşı gelmesi konusunda yardımcı olması* şeklinde aktarmıştır. Sert ise çevirisinde kurallara karşı gelmek yerine *çiğnedi* yorumunu katmıştır

Ör. 11:

Wenn Sie auch weiterhin so viel Glück haben wie bei der Bestimmung Ihrer Wächter, dann können Sie zuversichtlich sein (2015: 9).	Gardiyanların konusunda böyle şanslı olmayı sürdürürsen, rahat olman için her türlü neden var (2004: 21)	Nöbetçilerinizin atanmasında olduğu kadar şanslıysanız, geleceğe umutla bakabilirsiniz (2015: 3).
--	--	---

“Der Wächter” sözcüğü *bekçi, gardiyan, güvenlik görevlisi, koruyucu, muhafız* anlamlarında kullanılmaktadır. Her iki çevirmen de kelimenin doğru karşılığı olan iki farklı sözcük kullanmışlardır. “Die Bestimmung” sözcüğü ise *kader, tüzük, yazgı, yönerge, belirleme, emir, hüküm, kararname, saptama, tayin, maksat, tanım* gibi anlamlarda kullanılmaktadır. Tuncay, çevirisinde bu sözcük için *konu* sözcüğünü seçmiş, Sert ise *atanma* sözcüğünü kullanmıştır. “Zuversichtlich” sözcüğü ise *güvenli, umutlu, iyimser, ümitli* anlamlarına gelmektedir. Burada cümlelerin tamamı dikkate alınırsa Sert’in özgün dilde anlatılmak isteneni daha anlaşılır biçimde aktardığı görülmektedir.

Ör. 12:

...vielleicht waren es Dienstmänner von der Straßenecke, sie sahen ihnen nicht unähnlich...(2015: 10)	Belki de bunlar sokaktan seçilmiş hamallardı, daha çok öyle görünüyorlardı...(2015: 22)	Belki de bunlar caddenin karşısındaki görevlilerdi, onlara benziyorlardı da...(2015: 4)
---	---	---

“Die Dienstmänner” sözcüğü *hamallar* veya *taşım görevlileri* anlamlarına gelmektedir. “Die Straßenecke” ise *sokağın* veya *caddenin* köşesi anlamlarında kullanılmaktadır. Sert’in çevirisinde okuyucunun kafasında *görevlilerin* ne iş yaptıklarıyla ilgili bir soru işareti olabilir.

Ör. 13:

Es sollte nicht wieder geschehen, zumindest nicht diesmal; war es eine Komödie, so wollte er mitspielen (2015: 10).	Bu tekrar olmamalıydı, en azından şimdi. Eğer gerek inanması gerekiyorsa, buna katlanacaktı (2004: 23).	Aynı şey bir daha olmamalıydı, en azından bu kez olmamalıydı; bu bir komediyse, o da rolünü oynayacaktı (2015: 5).
---	---	--

"Die Komödie" sözcüğü *aldatmaca, dalavere, güldürü, komedi, komedy* anlamlarında kullanılmaktadır. Sert, cümleyi özgün dile sadık kalarak aktarırken, Tuncay, sözcükleri anlamları dışında yorumlamayı tercih etmiştir.

Ör. 14:

"Du lieber Himmel!" sagte der Wächter. "Daß Sie sich in Ihre Lage nicht fügen können und daß Sie es darauf angelegt zu haben scheinen, uns, die wir Ihnen jetzt wahrscheinlich von allen Ihren Mitmenschen am nächsten stehen, nutzlos zu reizen!"... (2015: 11)	"Tanrım!" dedi gardiyan, "durumunu neden kabullenmiyorsun, niye bizi anlamsızca rahatsız etmeye niyetli gibisin; biz, sana şu anda her arkadaşından daha yakın duruyoruz"...(2004: 24)	"Hey Tanrım," dedi nöbetçi, "içinde bulunduğunuz durumu anlamıyor ve çevrenizdeki insanlar içinde en yakın olan bizleri boş yere sinirlendirmeye çalışıyor gibisiniz!"...(2015: 5)
--	--	--

Cümlede ilk dikkati çeken Tuncay'ın çevirisinde roman boyunca devam eden 2. tekil şahıs *sen* dili kullanımıdır. Cümleler özgün dilinde nezaket dili *siz* olarak ifade edilmiştir. "Die Mitmenschen" sözcüğü Almancada *başka insanlar, birlikte yaşanan insanlar, bireyler, hemcinsler* anlamlarında kullanılmaktadır. Tuncay, burada sözcüğü farklı yorumlayarak arkadaşlar olarak değerlendirmiştir. Özgün cümlede yer alan "reizen" fiili *rahatsız etmekten* daha fazlası durumlarda kullanılmaktadır; örneğin *hırçınlaştırmak, kıskırtmak, öfkelenmek, sinirlendirmek, tahrik etmek vb.* Ayrıca cümledeki anlamı dışında sözcüğün *teşvik etmek, cezbetmek ve büyülemek anlamları* da bulunmaktadır.

Ör. 15:

"Wir sind niedrige Angestellte, die sich in einem Legitimationspapier kaum auskennen und die mit Ihrer Sache nichts anderes zu tun haben, als daß sie zehn Stunden täglich bei Ihnen Wache halten und dafür bezahlt werden..." (2015: 12)	"Biz, bir kimliği diğerlerinden zor ayırabilecek olan ast düzeyde gardiyanlar ve seni günde on saat beklemekten başka yapacak bir işimiz yok ve bunun için para alıyoruz..." (2004: 24)	"Bizler, kimlik belgelerinden bir şey anlamayan, belli bir ücret karşılığında günde on saat başınızda nöbet tutmak dışında sizin olayınızla hiçbir ilgisi olmayan sıradan görevlileriz..." (2015: 6)
---	---	--

Özgün dildeki “mit etwas zu tun haben” Türkçede *-ile ilişkisi olmak* kalıbı Tuncay tarafından *işi olmak* anlamına gelen *zu tun haben* sözcüğü ile karıştırılmış olmalı ki, anlamının dışında çevrilmiştir.

Ör. 16:

“Du hast ganz recht, aber ihm kann man nichts begreiflich machen“, sagte der andere. K. antwortete nichts mehr; muß ich, dachte er, durch das Geschwätz dieser niedrigsten Organe – sie geben selbst zu, es zu sein – mich noch mehr verwirren lassen? (2015: 12)	Diğeri “çok haklısın ama ona bir şey anlatamazsın” dedi. K., başka yanıt vermedi; acaba ben, diye düşündü, bu alt seviyeli aletlerin lakırdılarıyla daha fazla kafa karışıklığına uğramayı kabul lenmeli miyim- zaten bunu kendileri de kabullendi? (2004: 25)	“Çok haklısın, fakat ona bunları açıklamak mümkün değil,” dedi diğeri. K cevap vermedi artık; bu alt kademedeki organların- kendilerini böyle tanımlıyorlar- gevezelikleriyle aklımı daha da karıştırmak zorunda mıyım? (2015: 6)
---	--	---

Özgün dildeki “die Organe” sözcüğünün Türkçe karşılığı *bir düşünceyi temsil eden görüşleri yayma aracı, devlet kuralları koyma makamı, organ, üye* şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Tuncay’ın çevirisindeki bu sözcük için kullanılan *aletler* sözcüğünün Türkçe cümlede akıcılığı bozduğu düşünülebilir. Ayrıca Sert, özgün dilde “die Organe” sözcüğünden sonraki iki çizgi arasındaki açıklamayı, kaynak metne sadık kalarak aynı şekilde aktarmıştır. Tuncay ise, bu açıklamayı cümlenin sonuna eklemeyi tercih etmiştir, ancak bu şekilde açıklama cümlesinin hangi sözcüğü veya cümleyi açıkladığı belli olmamaktadır.

Ör. 17:

Aber vielleicht würden sie ihn doch packen und, war er einmal niedergeworfen, so war auch alle Überlegenheit verloren, die er jetzt ihnen gegenüber in gewisser Hinsicht doch wahrte (2015: 13).	Belki de her durumda onu engelleyeceklerdi ve onu bir kez yere fırlattılar mı, onlar karşısında bir dereceye kadar sahip olduğu üstünlük tamamen yok olacaktı (2004: 25).	Fakat belki de o zaman onu yakalayacaklardı ve bir kez yenildi mi onlara karşı az da olsa sahip olduğu tüm üstünlüğü kaybedebilirdi (2015: 7).
--	---	--

“Niederwerfen” fiili *alt emek, yere indirmek, birisine karşı dize gelmek, yere sermek* gibi anlamlarda kullanılmaktadır. Özgün dildeki bu fiil iki çevirmen tarafından farklı çevrilmiş; Tuncay, fiili aynı şekilde aktarırken, Sert ise, farklı yorumlayarak *yenilmek* fiilini kullanmıştır.

Ör. 18:

Er fühlte sich wohl und zuversichtlich, in der Bank versäumte er zwar heute vormittag seinen Dienst, aber das war bei der verhältnismäßig hohen Stel-	Kendini iyi hissetti ve güven duydu. Bu sabah bankadaki işine gidemediği doğruydu, ama oradaki yüksek pozisyonu nedeniyle, bu affedilebilirdi (2004: 26).	Kendini iyi ve güvende hissediyordu, gerçi bankadaki görevine bu sabah gidemeyecekti, ancak sahip olduğu nispeten yüksek pozisyon nedeniyle bu gecikmesi bağış-
---	---	---

lung, die er dort einnahm, leicht entschuldigt (2015: 13).		lanabilirdi (2015: 7).
--	--	------------------------

Tuncay, uzun cümleyi bölerek aktarmış ve *güvenli, umutlu, iyimser* anlamlarına gelen "zuversichtlich" zarfını özgün dilde olmayan bir fiille birlikte kullanmıştır. Sert, cümleyi özgün dildeki gibi tek cümle halinde vermiş, ancak yorumlayarak özgün dilde olmayan *gecikme* sözcüğünü çeviriye eklemiştir.

Ör. 19:

Sie mochten jetzt, wenn sie wollten, zusehen, wie er zu einem Wandschränkchen ging, in dem er einen guten Schnaps aufbewahrte, wie er ein Gläschen zuerst zum Ersatz des Frühstücks leerte und wie er ein zweites Gläschen dazu bestimmte, sich Mut zu machen, das letztere nur aus Vorsicht für den unwahrscheinlichen Fall, daß es nötig sein sollte (2015: 14).	Bir şişe içki sakladığı dolaba doğru giderken onu izleyebilirler ve önce, kahvaltı etmek yerine nasıl içki içtiğini, sonra da kendisini nasıl cesaretlendirdiğini görebilirlerdi. İkincisi, olamayacak bir olay için gerekli olabilecek bir önlemdi (2004: 26).	Nöbetçiler isterlerse şimdi K.'nın içinde iyi bir Schnaps bulundurduğu gömme dolaba gittiğini, küçük bir bardak Schnaps'ı kahvaltı niyetine içtiğini, ikincisini cesaretlendirmek için, üçüncüsünü de gerekli olabilir ihtimaliyle sadece önlem olsun diye içtiğini izleyebilirlerdi (2015: 8).
--	---	---

"Der Wandschrank" sözcüğünün Türkçe karşılığı *gömme dolap* olarak kullanılmaktadır. Tuncay, bu sözcüğü özgün metinde olmasına rağmen sadece *dolap* olarak değerlendirmiştir. Sert, cümlede üç bardak içki, Tuncay ise iki bardak içki içildiğini aktarmıştır. Ancak Sert'in aktardığı şekilde üçüncü bardak söz konusu değildir. Çünkü özgün metin incelendiğinde *ikincisini sırf tedbir olsun diye, akla gelmeyecek cesaret isteyen durumları öngörebilmek için veya bu hazırlığı uzak bir olasılığa önlem olarak yapmıştı* şeklinde düşünülebilir. Sert, "das letztere" sözcüğünü *sonuncu, son* olarak şeklinde değerlendirmiş, zaten iki tane içtiğini düşünüp ve *üçüncü* olarak aktarmış olabilir.

Ör. 20:

"Ich folgere das daraus, daß ich angeklagt bin, aber nicht die geringste Schuld auffinden kann, wegen deren man mich anklagen könnte (2015: 16)."	"Bir şey için suçlanma rağmen, bu suçlamayı kanıtlayabilecek en ufak bir delil bile görmediğim için böyle düşünüyorum (2004: 29)."	"Bu yargıya varmamın nedeni de şu; dava edilmiş olmakla birlikte, dava edilmemi gerektirecek bir suçum yok (2015: 11)."
---	--	---

“Die Schuld” sözcüğünün Türkçe karşılığı olarak *suç, hata, kusur, borç, kabahat, günah, takdir, cürüm* sözcüklerinden birisi kullanılabilir, ancak Tuncay’ın aktardığı *delil* şeklinde bir çeviri, özgün dildeki anlamın farklı aktarılmasına sebebiyet verebilir.

Ör. 21:

<p>“Und machen Sie keinen solchen Lärm mit dem Gefühl Ihrer Unschuld, es stört den nicht gerade schlechten Eindruck, den Sie im Übrigen machen. Auch sollten Sie überhaupt im Reden zurückhaltender sein, fast alles, was Sie vorhin gesagt haben, hätte man auch, wenn Sie nur ein paar Worte gesagt hätten, Ihrem Verhalten entnehmen können, außerdem war es nichts für Sie übermäßig Günstiges (2015: 17)”.</p>	<p>“Masumiyetinizle ilgili olarak palavra atmayı bırakın, çünkü bu, aksi halde ortaya çıkabilecek olan daha uygun bir duruma gölge düşürür. Ne söylediğiniz konusunda da daha dikkatli olmalısınız. Yalnızca birkaç kelime sarf etseniz bile, şu an bütün söyledikleriniz aleyhinize kullanılabilir ve bu size yarar sağlamaz (2004: 30)”.</p>	<p>“Ayrıca suçsuz olduğunuzu böylesine gürültülü bir şekilde dile getirmeyin, çünkü başkaları üzerinde uyandırdığınız ve hiç de kötü olmayan izlenime gölge düşürüyor. Konuşmalarınızda da daha temkinli olmalısınız, biraz önce söylediğiniz hemen her şey birkaç kelimeyle anlatılabileceği gibi davranışlarınızdan da anlaşılabilirdi, ayrıca söylediklerinizin birçoğu sizin lehinize değildi (2015: 11)”.</p>
---	--	--

“Der Lärm” sözcüğünün Türkçede *yaygara, gürültü, kıyamet, patırtı, velvele, şamata* gibi anlamları bulunmaktadır. Tuncay’ın bu sözcük için kullandığı *palavra* sözcüğünün başka anlamları bulunmaktadır. Tuncay ayrıca özgün dildeki “Ihrem Verhalten entnehmen können...” yan cümlesini çevirmemiştir. Sert’in çevirisinde her hangi bir sorun bulunmamaktadır.

Ör. 22:

<p>Schulmäßige Lehren bekam er hier von einem vielleicht jüngeren Menschen? (2015: 17)</p>	<p>Burada, kendisinden daha genç olan birisinden çocuklara verilen öğütleri dinlemek zorunda mıydı? (2004: 30)</p>	<p>Kendisinden muhtemelen daha genç birinden bir öğrenci gibi öğüt mü dinleyecekti? (2015: 11)</p>
--	--	--

“Schulmäßig” sözcüğü Türkçede *okulla ilgili, ders gibi* anlamlarında kullanılmaktadır. Sert, sözcüğün okul bağlantısını *öğrenci* sözcüğü ile vurgulamıştır. Tuncay ise, okul bağlantısını dikkate almayarak sözcük için sadece *çocuk* sözcüğünü kullanmayı tercih etmiştir.

Ör. 23:

<p>Den steifen, die Hände schwingenden Rabensteiner, den blonden Kullich mit den tiefliegenden Augen und Ka-</p>	<p>Huzursuz elleriyle dik duran Rebensteiner, derinden bakan gözleriyle sarı saçlı Kullych, kronik kas kasılma-</p>	<p>Baston yutmuş gibi duran, elini kolunu sallayan Rabensteiner’i, gözleri iyice çukurda olan sarışın Kullich’i</p>
--	---	---

miner mit dem unausstehlichen, durch eine chronische Muskelzerrung bewirkten Lächeln (2015: 20).	ları sonucu oluşan katlanılmaz gülümsemesiyle Kaminer (2004: 33).	ve kronikleşmiş kas spazmı nedeniyle tahammül edilmez bir şekilde gülümsemek zorunda kalan Kaminer'i (2015: 14).
--	---	--

"Steif" sözcüğü Türkçede *katı, sert, dil, eğilmez, güçlü, koyu, sağlam* anlamlarında kullanılmaktadır. Sert, bu sözcük için Türkçede sık kullanılan *baston yutmuş gibi durmak* deyimini kullanmıştır. Edebi eserlerde deyimlerden yararlanmak anlaşılabilirliği kolaylaştırmaktadır. "Schwingend" sözcüğünün Türkçede *sallanan, titreşen, salınan* anlamlarında kullanılmaktadır. Tuncay, bu sözcüğü için *huzursuz* sözcüğünü kullanmıştır, ancak bu şekilde okur bu örtük anlamı kafasında çözümlenmek zorunda kalmaktadır.

Ör. 24:

Obwohl es nicht den Anschein hatte, hätte er gerade jetzt Zuspruch nötig gehabt, aber nun schienen die Herren ermüdet... (2015: 21)	Adamların görüntülerine rağmen, şimdi, cesaretlendirici sözler duymaktan memnun olacaktı, ama beyler yorgun görünüyorlardı (2004: 34).	Aslında pek fark edilmese de asıl şimdi konuşma ihtiyacı duyuyordu, ancak beyler yorgun görünüyorlardı... (2015: 15)
---	--	--

"Den Schein haben" sözcükleri Türkçede *-gibi görünmek* anlamlarında kullanılmaktadır. Tuncay'ın çevirisinde *görüntünün adamlara ait olduğu* görülmektedir ancak burada söz konusu olan *genel görünümdür*. Bu görünüm Sert tarafından *fark edilmek* olarak doğru şekilde yorumlanmıştır.

Ör. 25:

"Sie müssen sich die Verteilung der Personen richtig vorstellen, es ist sehr interessant (2015: 31)."	"Bu olaya karışan insanların durumlarını iyice anlamamız gerekir (2004: 45)."	"İnsanların nerede durduklarını iyice gözünüzün önüne getirmelisiniz, bu çok ilginç. (2015: 25)
---	---	---

"Die Verteilung" sözcüğü Türkçede *dağıtım, bölünme, paylaşım, tertip, taksim* gibi anlamlarda kullanılmaktadır. Özgün dilde sözü edilen insanların *buldukları yerlerin dağılımları* anlamına gelir. Tuncay'ın çevirisindeki *insanların durumları* sözcükleri okuyucu tarafından soru işaretleriyle karşılanabilir. Ayrıca Tuncay, cümlelerin sonundaki *ilginç olma* durumunu da çevirmemiştir.

Ör. 26:

"Sie wissen, wie mich Frau Grubach, die in dieser Sache doch entscheidet, be-	"Bayan Grubach'ın beni nasıl sevdiğini ve sorgulama-dan her söylediğime nasıl	"Çünkü yüzbaşı, bu konuda karar verecek olan Bayan Grubach'ın yeğeni,
---	---	---

sonders da der Hauptmann ihr Neffe ist, geradezu verehrt und alles, was ich sage, unbedingt glaubt (2015: 32)“.	inandığını siz de biliyorsunuz. Özellikle de kaptanın onun yeğeni olduğu düşünül­düğünde son sözü o söyleyecektir (2004: 46).”	Bayan Grubach’ın beni ne kadar takdir ettiğini ve söyleyeceğim her şeye kesinlikle inanacağını biliyorsunuz (2015: 26).”
---	--	--

Askeri alanda kullanılan “der Hauptmann” sözcüğünün Türkçe karşılığı *yüzbaşısıdır*. Tuncay’ın çevirisinde yer alan *kaptan* sözcüğü okuyucuda *gemi kaptanı* veya *uçak pilotu* gibi farklı anlamlar çağrıştırmalıdır. Ayrıca Tuncay, yan cümlelerden oluşan tek cümleyi bölerek iki cümle halinde vermiştir.

Ör. 27:

“Ich komme schon”, sagte K., lief vor, faßte sie, küßte sie auf den Mund und dann über das ganze Gesicht, wie ein durstiges Tier mit der Zunge über das endlich gefundene Quellwasser hinjagt (2015: 33).	“Geliyorum” dedi K. ve hızla dışarıya çıktı, kızı tuttu, önce dudağından, sonra bütün yüzünden, sonunda bulunduğu su birikintisini diliyle yalayan susamış bir hayvan gibi öptü (2004: 47).	“Geliyorum,” dedi K., öne fırladı, kızı tuttu, dudaklarından öptü ve sonra tüm yüzünü öpmeye başladı, tıpkı susuzluktan kırılmış bir hayvanın bir pınar bulduğunda diliyle suyu yaladığı gibi (2015: 28).
---	---	---

“Das Quellwasser” sözcüğü Türkçede *kaynak suyu*, *membra suyu* anlamlarında kullanılmaktadır. Tuncay’ın çevirisinde kullandığı *su birikintisi* sözcüğü özgün dildeki anlamından farklı kullanılmıştır. Öte yandan Sert, özgün dildeki *sonunda bulunduğu* sözcüklerine çevirisinde yer vermemiştir.

Ör. 28:

...als wisse sie nichts davon, und ging gebückt in ihr Zimmer (2015: 33).	Sanki bir şey bilmiyormuş gibi döndü ve başını sallayarak odasına girdi (2004: 48).	...yarı arkasına dönüp farkında değilmiş gibi yaptı ve iki büklüm odasına döndü (2015: 28).
---	---	---

Almancada “gebückt” sözcüğü *eğik* anlamında, “gebückt gehen” sözcükleri ise *iki büklüm yürümek* anlamlarında kullanılmaktadır. Tuncay’ın çevirisinde yer alan *başını sallayarak gitmek* ifadesi özgün dilde yer alan ifadeden farklı bir anlam taşımaktadır.

Ör. 29:

Erste Untersuchung (2015: 35)	İLK SINAV (2004: 49)	İlk Soruşturma (2015: 29)
-------------------------------	----------------------	---------------------------

Romanın ikinci bölümünün başlığı olan “die Untersuchung” sözcüğü Türkçede farklı

uzmanlık alanlarına göre *araştırma, soruşturma, inceleme, muayene, analiz, deneme, gözetleme, tahkik, tahlil, tetkik, yoklama* gibi anlamlarda kullanılmaktadır. Aynı sözcüğü metin içinde ilk cümlede *soruşturma* olarak çeviren Tuncay'ın, romanın tamamı düşünüldüğünde bölüm başlığını konuyla alakalı olmayan, farklı bir sözcükle çevirdiği söylenebilir.

Ör. 30:

"Es wird eine größere Gesellschaft sein, gewiß auch Ihre Bekannten darunter. Unter anderem Staatsanwalt Hasterer (2015: 36)."	"... ve eminim ki sizin de bazı arkadaşlarınız orada olacaktır. Diğerleriyle beraber hukuk bürosundan Hasterer de orada olacak (2004: 50)."	"Çok kişi gelecek, kuşkusuz sizin tanıdıklarınız da olacak, örneğin savcı Hasterer (2015: 30)."
---	---	---

"Der Staatsanwalt" sözcüğü Türkçede *savcı* veya *cumhuriyet savcısı* anlamlarında kullanılmaktadır. Tuncay'ın bu sözcük için kullandığı *hukuk bürosundan* ifadesi okuyucunun zihninde *avukat* veya başka bir *büro çalışanı* şeklinde çağrışımında bulunabilir.

Ör. 31:

...es war irgendein Trotz, der K. davon abgehalten hatte, zu fahren,... (2015: 37)	Bir meydan okuma duygusu K.'yı bir vasıta çağdırmaktan alıkoydu (2004: 51).	...K.'yı herhangi bir taşıta binmekten alıkoyan şey bir tür inattı;... (2015: 31)
--	---	---

"Der Trotz" sözcüğü Türkçede *inatçılık, dik başlılık, meydan okuma* anlamlarında kullanılmaktadır. Bu sözcük her iki çevirmen tarafından farklı sözcüklerle ifade edilmiştir. Almancada "fahren" fiilinin Türkçede *yolculuk etmek, taşıtla gitmek, hareket halinde olmak, sürmek* gibi anlamları bulunmaktadır. Tuncay bu sözcüğe farklı yorum katarak *vasıta çağdırmak* şeklinde ifade etmiştir.

Ör. 32:

Aber die Juliusstraße, in der es sein sollte und an deren Beginn K. einen Augenblick lang stehenblieb, enthielt auf beiden Seiten fast ganz einförmige Häuser, ... (2015: 37)	Ama evin olması gereken ve K.'nın bir an için durduğu Juliusstrasse caddesinde, her iki yanda da benzer evler vardı (2004: 52).	Fakat evin bulunduğu ve K.'nın başında bir an durduğu Julius Caddesi'nin her iki yanında tek tip evler vardı, ...(2015: 31).
---	---	--

"Die Straße" sözcüğü Türkçede *sokak, cadde, yol, karayolu* anlamlarında kullanılır. Özgün dilde sözcük özel isimle birlikte verilmiştir ve bir başka dile *cadde* olduğu belirtilerek özel ismin çevrilmeden aktarılması gerekmektedir. Tuncay, özgün dildeki sözcükte bulunan *cadde* sözcüğünü olduğu gibi bırakarak *Juliusstrasse caddesinde* şeklinde yinelemiş olmaktadır. Ayrıca özgün dilde bulunan ve *caddenin başlangıcını* ifade eden "der Beginn" sözcüğü Tuncay tarafın-

dan çevrilmemiştir.

Ör. 33:

Andere Fenster waren hoch mit Bettzeug angefüllt, über dem flüchtig der zerraupte Kopf einer Frau erschien (2015: 38).	Yatakların serili olduğu diğer pençelerden, kafası karışık kadınların başları bir an için fark edilebiliyordu (2004: 52).	Diğer pencerelere havalandırmak için yorganlarla yastıklar konulmuştu ve onların üzerinde arada bir saçları darmadağın bir kadın başı görülmüyordu (2015: 32).
--	---	--

“Das Bettzeug” sözcüğü Türkçede *nevresim*, *yatak takımı*, *yastık ve yoganlar* gibi anlamlarında kullanılmaktadır. Tuncay, bu sözcüğü sadece *yataklar* sözcüğü ile aktarırken, Sert ise, *yorgan yastıklar* sözcüklerini tercih etmiştir. Özgün dilde *havalandırmak* sözcüğü olmamasına rağmen Sert’in çeviride okuyucuya yardımcı olmak amacıyla bu sözcüğü eklediği düşünülebilir. “Zerraupte Kopf einer Frau” sözcükleri Türkçede *bir kadının*, *dağınık*, *darmadağın olmuş başı* anlamındadır. Tuncay ise, hem sıfat tamlamasını *kafası karışık* sözcükleriyle özgün dilinden farklı aktarmış, hem de *bir tek kadından* bahsetmesine rağmen çoğul kullanarak *kadınlar* şeklinde aktarmıştır.

Ör. 34:

Das Haus lag ziemlich weit, es war fast ungewöhnlich ausgedehnt, besonders die Toreinfahrt war hoch und weit (2015: 38).	Ev yolun biraz ilerisindeydi ve büyüktü. An girişi yüksek ve genişti (2004: 52).	Ev çok uzaktaydı, çok geniş, muazzam bir alana yayılmıştı, özellikle de dış kapı girişi çok yüksek ve genişti (2015: 32).
--	--	---

Yukarıdaki cümlede geçen “weit liegen” sözcükleri bir şeylerin *uzakta olduğunu* ifade etmektedir. Tuncay, bu sözcükleri cümlede *oldukça*, *bir hayli*, *epeyce* anlamlarına gelen *ziemlich* sözcüğü olmasına rağmen özgün dilden farklı olarak *yolun biraz ilerisinde* şeklinde aktarmıştır. Almanca “ausdehnen” fiili *genişletmek*, *germek*, *uzatmak*, *yaymak*, *açılmak*, *büyümek*, *uzanmak* anlamlarında kullanılmaktadır. Burada sözü edilen *evin çok geniş bir alana yayılmış olmasıdır*, Tuncay, bu sözcüklerin yerine çevirisinde sadece *büyük* sıfatını tercih etmiştir, bunların dışında *ayrıca özellikle, bilhassa* anlamlarına gelen “besonders” sözcüğünü çevirmemiştir.

Ör. 35:

“Ja”, sagte der Mann, “aber ich bin nicht mehr verpflichtet, Sie jetzt zu verhören” – wieder das Murren, diesmal aber mißverständlich, denn der Mann fuhr, indem er den Leuten mit der Hand abwinkte, fort, – “ich will es	“Evet” dedi adam “ama artık sizinle ilgilenmek zorunda değilim”- yine bir mırıltı yükseldi, am bu kez nedeni çok açık değildi, çünkü adam elini insanlara doğru sallayarak- “bugün bir istisna yapacağım (2004: 57).”	“Evet” dedi adam, “fakat ben artık sizi sorgulamak zorunda değilim”- yine homurdanmalar başladı, fakat bu defa yanlış anlaşıldığından, çünkü adam el hareketiyle insanları yatıştırırken sözlerine şöyle devam etti-, “bugün
--	---	--

jedoch ausnahmsweise heute noch tun (2015: 42)."		bir istisna yapıp sizi sorgulayacağım (2015: 37)."
--	--	--

Özgün dildeki "verhören" fiili Türkçede *sorguya çekmek, ifadesini almak* anlamlarında kullanılmaktadır. Tuncay, çevirisinde özgün dildeki anlamını dikkate almayarak bu fiili sadece *ilgilenmek* olarak değerlendirmiştir. "Murren" sözcüğü *homurdanma, söylenme, öfkeden köpürme* gibi anlamlara gelmektedir. Tuncay, bu sözcüğü yumuşatarak *murıltı* sözcüğünü tercih etmiştir. Sert, aynı sözcük için *homurdanma* sözcüğünü kullanmıştır. Almancada "ausnahmsweise" sözcüğü bir zarftır ve *istisnai olarak, müstesna olarak* anlamlarına gelmektedir. Sert, bu sözcüğü çevirisinde özgün dilindeki gibi zarf niteliğinde bir fiille kullanmıştır. Tuncay ise, aynı sözcüğü türünü değiştirerek *istisna yapacağım* şeklinde fiil olarak aktarmıştır.

Ör. 36:

"Sie sind Zimmerma-ler? (2015: 43)"	"Siz bir iç mimarsınız" dedi "değil mi? (2004: 58)"	"Siz badanacısınız, öyle mi? (2015: 37)"
-------------------------------------	---	--

Cümlede geçen "der Zimmermaler" sözcüğü *boyacı, badanacı, ressam* gibi anlamlarda kullanılmaktadır. Tuncay, bu sözcüğü özgün dildeki anlamından farklı yorumlamıştır. Ayrıca metnin yazıldığı dönem düşünüldüğünde *iç mimar* sözcüğünün çeviride çok uygun düşmediği dikkat çekmektedir.

Ör. 37:

Waren vielleicht sie die Entscheidenden, die die ganze Versammlung beeinflussen konnten, welche auch durch die Demütigung des Untersuchungsrichters sich nicht aus der Regungslosigkeit bringen ließ, in welche sie seit K.s Rede versunken war? (2015: 44)	Bunlar belki de bütün topluluğu etkileyen önemli insanlardı ve sorgu yargıcının küçük düşmesi nedeniyle bile K. konuşmaya başladığında beri, elemanları içine düştükleri hareketsizlikten çıkarak bir tepki göstermemişlerdi. (2004: 60)	Sorgu yargıcının aşağılanmasından sonra hiç tepki vermeyen, K.'nin konuşmasından bu yana derin bir sessizliğin içine gömülen salon-daki insanları etkileyebilecek olanlar acaba bunlar mıydı? (2015: 39)
---	--	--

Özgün dil cümlede yapısı soru cümlesi şeklindedir. Sert, özgün metne bağlı kalarak cümleyi yine soru cümlesi şeklinde aktarmış, Tuncay ise, cümle şeklini değiştirerek *düz, ifade* cümlesi şeklinde çevirmeyi tercih etmiştir.

SONUÇ

Bir edebi eserin farklı kültürlerde sevilerek okunması, çeviri sürecinde üzerinde büyük sorumluluk bulunan çevirmenlere bağlıdır. Çevirmen kaynak metni her yönüyle algılamalı ve hedef kültürü en yakından tanıyan kişi olarak hedef kültürde metinleri amacına uygun şekilde üretmelidir. Yazın çevirisinin zahmetli ve yaratıcılık isteyen bir çeviri türü olmasına karşın bazı

yazarların zor anlaşılabilirliği yazın çevirmenlerinin işini biraz daha zorlaştırmaktadır. Buna en önemli örnek Franz Kafka'dır. Kafka'nın eserleri özgün dil okuyucularını etkilediği kadar, eseri başka dillere aktaran çevirmenleri de etkilemekte ve işlerini zorlaştırmaktadır. Kendine özgü biçemi, betimlemeleri, ayrıntıları, uzun cümleleri ile Kafka her okurun kafasında farklı dünyalar yaratacak ve sürekli tartışılacaktır.

Çalışmada iki farklı çevirmenin ayrı zamanlarda çevirdikleri kitapların ilk iki bölümü incelenmiş ve otuz yedi örnekte farklılıklar ortaya çıkartılmıştır. Farklılıklar çalışma içerisinde gösterilmiş, nedenleri araştırılmış ve Almanca kavramlar Türkçe anlamlarıyla birlikte aktarılmıştır. Yapılan karşılıklı inceleme sonucunda farklılıkların sadece kitapların isim boyutunda kalmadığı, aynı zamanda cümle yapıları, sözcük türleri ve yorumlama boyutlarında da farklılıklar olduğu görülmüştür. Romanı "Dava" adıyla Türkçeye çeviren Gülperi Sert, çevirisinde Kafka'nın biçimine sadık kalarak eseri olduğu gibi bölmeden ve eksiltmeden aktarırken, romanı "Duruşma" adıyla Türkçeye aktaran Orhan Tuncay'ın çevirisinde uzun cümlelerin bölündüğü, cümle ve sözcük türlerinin değiştiği, ifadelerin özgün dilden farklı yorumlandığı görülmektedir. Ayrıca çalışmanın başından sonuna kadar Tuncay'ın kişi zamirlerinden özgün dilde nezaket kipinde Almanca "Sie" "siz" olan kullanımı "sen" olarak çevirmesi dikkat çeken noktalardan bir başkasıdır. Tuncay'ın özgeçmişini incelendiğinde dil ve çeviri ile ilgili bir eğitim almadığı ancak edebiyata olan ilgisinden dolayı çeviriye başladığı görülmektedir. Dil ve edebiyat eğitimi alan ve çeviri eğitiminde aktif yer alan Sert ile karşılaştırıldığında, Sert'in çevirmen olarak kendisini yazarla özdeşleştirdiğini, hem yazarı hem de okuru gözeterek çeviri yaptığını söylenebilir.

KAYNAKLAR

- Aksoy, B. (2002). *Geçmişten Günümüze Yazın Çevirisi*. İstanbul, İmge Yayınları.
- Aslan, O. (1996) Çeviribilimsel Metin Çözümlemesinin Çeviri Sürecinde, Uygulamasında ve Eğitimindeki Yeri. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*.4,4. 139-150.
- Aytaç, G. (1983). *Çağdaş Alman Edebiyatı*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay, Ankara.
- Beaugrande, R.A. De (1978). *Factors in a Theory of Poetic Translation*. Assen: Van Gorcum.
- Can, Ö. (2010). "Edebiyat Eseri Okuma Süreci ve Franz Kafka Örneği I", *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, S. 23, s. 133-143
- Cemal, A. (1984). "Franz Kafka'yı Anlamak", *Yazko Çeviri Kafka Özel Sayısı*, Cem Yay. İstanbul, s. 10-11.
- Fischer, E. (1980). *Sanatın Gerekliliği*, (çev. Cevat Çapan), e- Yay. İstanbul.
- Haldan, A. & Mutlu, G. (2014). Yaşar Kemal'in 'Hüyükteki Nar Ağacı' adlı Eserinin 'Granatapfelbaum' adlı Çevirisine Dilsel, Toplumsal ve Çeviribilimsel Bir Bakış. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 12, 26-46.
- Haldan, A. (2007). Türkiye'deki Çeviri Politikaları Üzerine Bir İnceleme, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Kafka, F. (2004). *Duruşma*, Çev. Orhan Tuncay, Gün Yayıncılık, İstanbul.

- Kafka, F. (2015) *Dava*, Çev. Gülperi Sert, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul.
- Kafka, F. (2015). *Der Prozeß*, Damnick Classics, Braunschweig.
- Kıral, T. Ö. (1984). "Günümüz Gerçekliği ve Kafka", *Yazko Çeviri Kafka Özel Sayısı*, Cem Yay., İstanbul, s.171-199.
- Newmark, P. (1988). *Approaches to Translation*. New York: Prentice-Hall.
- Nida, E. ve Charles T. (1969). *The Theory and Practice of Translation*. Brill: Leiden.
- Nord, Christiane. (1995) *Textanalyse und Übersetzen*. Heidelberg, Gross.
- Özcan, O. (2019). Yazın Çevirisi İncelemelerinde Yorumlayıcı Çeviri Kuramı. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (16), 587-603. DOI: 10.29000/rumelide.619082
- Öztürk, A. (1984). "Yaşama Açlığı Şampiyonu", *Yazko Çeviri Kafka Özel Sayısı*, Cem Yay. İstanbul, s. 60-68.
- Snell- Hornby, M. (1988). *Translation Studies*. An Integrated Approach, Amsterdam: John Benjamins
- Wagenbach, K. (1997). *Franz Kafka Yasam Öyküsü*, (çev. Kamuran Şipal), Cem Yay., İstanbul.
- Yazıcı, M. (2007). *Yazılı Çeviri Edinci*. İstanbul: Multilingual Yayınları